

פרשת יתרו

נושא השבוע: כיבוד הורים

נושא השבוע

הכינוי "עשרת הדיברות" למצוות שבפרשתנו מלמד על אופיין המיוחד. אין כאן חוקים רגילים אלא **תמצית** תביעתו של אלוהי ישראל מעמו. מבין חוקי יסוד אלו בחרנו ב**דיבר החמישי** שעניינו כיבוד הורים. מטרתו העיקרית של צו זה, כפי שניתן ללמוד מחוקים אחרים במקרא, הוא מניעת פגיעה וקלון בהורים, איסור הכאת ההורים, מרדנות ואי ציות.

ארבעת הדיברות הראשונים עוסקים בהסדרת היחסים שבין אדם לאלוהים וחמישה האחרונים ביחסים שבין אדם לחברו. כיבוד הורים שייך, לפי חלק מן הפרשנים, דווקא לקבוצה הראשונה וכך ניסח זאת הרמב"ן: "והתחיל מן האב שהוא לתולדותיו כעין בורא משתתף ביצירה כי השם אבינו הראשון והמוליד אבינו האחרון".

מה פרשה

• **ביקור יתרו ועצתו למשה** – לאחר ששמע יתרו על יציאת מצרים, הביא את בתו צפורה ובניה אל משה, הביע את שמחתו על הצלת ישראל, הכיר בגדולת ה' ויעץ למשה עצה בדבר מינוי שופטים שיקלו מעליו את הטורח הרב.

• **מעמד הר סיני ועשרת הדיברות** – זוהי הפרשה המרכזית בספר. היא מספרת על טקס כריתת הברית בין ה' ועם ישראל, על מעמד הר סיני ומתן עשרת הדיברות שהם היסוד לתורה כולה. בעשרת הדיברות קביעת ייחודו המוחלט של האלוהים, איסור לעבוד פסילים, ולשאת את שם ה' לשווא. ציווי על קדושת השבת, חובת כיבוד הורים ואיסורים מוחלטים לרצוח, לנאוף, לגנוב, להעיד עדות שקר ולחמוד את אשר לזולת.

נושאים לשיחה

אפשר לשאול את התלמידים מדוע, לדעתם, יש בכלל הוראה מיוחדת על כיבוד הורים? האם לא מספיקה ההוראה על כיבוד כל אדם? יתכן כי התלמידים יעלו טענה נכונה בדבר יחודם של ההורים וההשקעה הרבה שהם משקיעים בנו, אולם ניתן לעורר היבט נוסף; לגבי חברים קיימת לנו אפשרות של בחירה: עם ילד שאני לא מחבב ניתן להפסיק את החברות, לעומת זאת, ההורים שלי **תמיד ישארו הורי**. עצם העובדה כי **לא קיימת אפשרות בחירה** מעוררת תחושה של כפיה והכרח. מתוך כך ניתן להזמין את התלמידים לענות לעצמם האם הם מתייחסים להוריהם כמו שהם מתייחסים לחבריהם? למבוגרים אחרים? ניתן להזמין את התלמידים לדמיין חפץ או נושא **החשוב להם ביותר**, ולנסות לחשוב האם היו מוכנים לוותר עליו כדי לשמור על כיבוד הורים (כפי שעשה דמה בן נתינה כשוויתר על "עיסקת חייו")? – הרהור זה צריך להתבצע באופן אישי, ואין צורך לחלוק אותו עם שאר הכיתה. ניתן להזמין את התלמידים לתאר מה מסקנתם מהתהליך שעברו: "אני מוכן לתת הכל בשביל ההורים שלי..." או "אני לא חושב שילד צריך להקריב בשביל ההורים הכלי וכדו".

מ ד ר ש

מדרש זה מציג קונפליקט בין **ערך** – כיבוד הורים, לבין **דחף** הקיים אצל רבים – רצון להרוויח כסף. הדבר המעניין במדרש זה הוא אולי דווקא **העדר ההתלבטות והקונפליקט**, אנו לא רואים בסיפור זה את דמה בן נתינה מתחבט ומתלבט – הבחירה מבחינתו ברורה, יתכן כי עובדה זו נובעת מהסגנון המדרשי שאינו מציג את כל הפרטים, אולם בוודאי שיש כאן אמירה: כיבוד הורים הוא **ערך עליון**, וקודם לערכים אחרים ולדחפים אנושיים.

עובדה נוספת עליה כדאי לתת את הדעת, היא **סוג הפגיעה** באב המוצגת במדרש – **להעיר משינה**. אין מדובר כאן חלילה בפגיעה פיסית או בפגיעה בכבוד, ניתן אפילו להגדיר פגיעה זו כפגיעה מינורית שניתנת לתיקון (לאחריה האב יכול להמשיך ולישון...). העובדה כי דווקא סוג כזה של פגיעה מוצג, מרמזת כי כאשר מדובר ביחס אל הורה, יש להימנע מכל פגיעה, אפילו העדינה ביותר.

פעילות נוספת

ניתן לחלק את הכיתה לקבוצות קטנות (כחמישה תלמידים בקבוצה). כל תלמיד יוזמן לכתוב **5 דברים** אותם הוא עושה כדי **לכבד את הוריו**, כל קבוצה תבחר את 5 הרעיונות הטובים ביותר ותיצור פלקט בו כתובים רעיונות אלו באותיות גדולות ומקושטות. לחילופין או בנוסף ניתן לערוך **חוברת** הכוללת את שאר ההצעות של כל ילדי הקבוצה או הכיתה, ניתן להזמין כל קבוצה להכין רשימה של משימות או שאלות המתייחסים לרעיונות הכתובים בחוברת שלה, ושאר הקבוצות צריכות למלאן.